תורה אור

גמ' מאי "פרווה" אמר רב יוסף *פרוה אמגושא: פרשו סדין של בוץ: מאי שנא של בוץ? *אמר רב כהנא כדי שיכיר שעבודת היום בבגדי בוץ: בשחר היה לובש פלוסין של שמונה עשר וכו': ותנא מניינא אתא לאשמועינן? הא קמ"ל דבציר מהני לא נעביד הא אי בציר מהני ושפי אהני לית לן בה, דכולי עלמא מידת דשחר עדיפי, מנא לן? אמר רב הונא בריה דרב עילאי אמר קרא °"בד, בד, בד, בד" מובחר בבד מיתיבי

ויקרא טז

גמ' פרווה אמגושא · מכשף אחד בגלה ושמו פרווה: **הא מניינא אתא לאשמועינן** · דקתני הכל שלשים מנה וכי אין אנו יודעין ששמונה עשר ושנים עשר הרי שלשים: **הא קמ"ל** · להכי הדר כיילינהו לאשמועינן דהא דשלשים מנה סך הכל הוא דיהיב שיעורא ליטול מן ההקדש ובציר משלשים מנה לא ליעביד סך הכל: **הא אי בציר מהני** · דשחרית משמונה עשר ושפי אהני דערבית משנים עשר לית לן בה: **בד בד** · ארבעה זימני כתיב בלבישת בגדי שחרית למימר דהוי בד בד המובחר בבד:

דאמרי תרוייהו מודה רבי שמעון בפסיק רישיה ולא ימות ומשני לא נצרכה דעביד בארעא דחבריה שאינו נהנה כלום ומכל מקום אסור לכתחילה כמו שאפרש בסמוך אלא שאין חייב חטאת ומשמע הא בארעא דידיה חייב חטאת ואע"ג דאין מתכוין לייפות קרקע חייב כיון דהוי פסיק רישיה ונהנה הוא ולא דמי לחותה את הגחלים להתחמם בהן והובערו מאליהן דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה ופטור לרבי שמעון שאין נהנה כלל בהבערה זו שבלא תוספת הבערה יש כל כך גחלים שיוכל להתחמם בהן וא"כ בברור לא נתכוון להבעיר אבל בההיא דהבונה (שבת דף קג.) כיון שהוא נהנה אנן סהדי שהוא מתכוין לייפות מיהו קשה דבשמעתין משמע דדבר שאין מתכוין אפי' פסיק רישיה לא הוי דאורייתא לענין שבת אליבא דר' יהודה דע"כ צירוף עששיות פסיק רישיה הוא מדפריך עלה מההיא דבהרת אפי' הכי אמר דמדרבנן הוא ובההיא [דכריתות] מחייבין לרבי יהודה בההיא דהחותה את הגחלים שנתכוון לכבות העליונות והובערו התחתונות אף ע"ג דלא מכוין להבעיר התחתונות וי"ל דצירוף עששיות לא הוי פסיק רישיה ואפילו הכי פריך שפיר מדמשני אביי לא נצרכה אלא לר' יהודה דאמר דבר שאין מתכוין אסור מכלל דלא שאני ליה בין מתכוין לשאין מתכוין דאי שני ליה אפילו כרבי שמעון אתיא והכי דלבסוף הדר ביה כדמשמע בפרק ר' אליעזר דמילה (שם דף קלג.) מ"מ מדמשני הכי מעיקרא מכלל דלרבי יהודה דבר שאין מתכוין אסור מדאורייתא אע"ג דלא הוי פסיק רישיה ובערוך* פי' בע"א ההיא דהבונה לא נצרכה דעביד בארעא דחבריה כיון שאין נהנה כלל בייפוי קרקע חבירו שרי אפילו לכתחילה אע"ג דהוה פסיק רישיה והא דאמר מודה רבי שמעון בפסיק רישיה ה"מ בדבר שהוא נהנה כגון בארעא דידיה וקוצץ בהרת בנו שהוא נהנה ומתוך כך התיר ברזא הצרוכה בפשתן למשוך ממנו בשבת אע"ג דקא עביד סחיטה והוי פסיק רישיה הואיל ואינו נהנה באותה סחיטה דקא אזיל לאיבוד ומותר ולאו ראיה היא מההיא דקעביד בארעא דחבריה דלשתרי לכתחילה דהתם לענין חיוב חטאת קאמר דאין חייב חטאת ומיהו איכא למימר דאסור לכתחילה ועוד הביא הערוך ראיה לדבריו מדאמר פ' ר' אליעזר דמילה (גם זה שם) ואביי אליבא דרבי שמעון האי בשר מאי עביד ליה באומר אבי הבן לקוץ בהרת בנו הוא מתכוין ופריך ואי איכא אחר ליעביד כדרים לקיש ומשני דליכא אחר אבל אי איכא אחר היה מותר לכתחילה אלמא שרי רבי שמעון פסיק רישיה לכתחילה בדבר שאינו נהנה ואין זו ראיה דהא דמוקי ליה אביי באומר אבי הבן כו' הייטו מקמי דשמע מרבא דמודה רבי שמעון בפסיק רישיה כדקא מסיק התם לבתר דשמע מרבא סברה והכי פריך ואביי אליבא דר"ש כיון דפליג אף בפסיק רישיה וא"כ לא שנא פסיק רישיה משאר שאינו מתכוין האי בשר מאי עביד ליה אבל למאי דמסיק דאביי נמי מודה בפסיק רישיה ל"ש אביו ל"ש אחר ועוד מה ראיה היא מהתם דילמא התם מדאורייתא שרי אבל מדרבנן איכא למימר דאסור מיהו איכא למימר דהכי מייתי ראיה כיון דבשאר [איסורי] דלא בעינן מלאכת מחשבת מותר מן התורה אין סברא לאסור גבי שבת אפי' מדרבנן ודאי אי בשאר איסורי אסור מדאורייתא משום דלא בעינן בהו מלאכת מחשבת אז היה ראוי לגזור גבי שבת מדרבנן להשוותו לשאר איסורי אע"ג דמדאורייתא שרי משום מלאכת מחשבת מיהו למאי דפרישית דלבסוף הדר ביה וס"ל דמודה ר"ש בפסיק רישיה ובקציצת בהרת אסור מדאורייתא אע"ג דלא מיכוין וא"כ בשבת אסרינן לכתחילה ל"ש אביו ול"ש אחר ואדרבה משם קשה לפי' הערוך מדלא קאמר אלא לאביי האי בשר מאי עביד ליה אבל לרבא דסבירא ליה מודה ר"ש בפסיק רישיה לא שני ליה בין אביו בין אחר כיון דסבירא ליה בשבת דמדרבנן [אסור] פסיק רישיה אע"ג דמדאורייתא שרי משום מלאכת מחשבת מכלל דבשאר איסורי אסור מדאורייתא ועוד מייתי ראייה מפרק כל כתבי (שם דף קיז.) דשקיל ליה בברזי ואע"ג דמודה ר"ש בפסיק רישיה הואיל ואין נהנה מותר ולאו ראייה כמו שפי' שם רש"י דלאו מלאכה היא דאין דרך הפשט בכך עוד יש לפרש דשקיל ליה בחתיכות קטנות כל כך שאין בהם באחת מהן לעשות קמיע הלכך לא חשיב עור ואין זה הפשט עוד הביא ראיה מדאמר פ' לולב הגזול (סוכה דף לג.) אין ממעטין אותו בי"ט משום ר' אלעזר בר"ש אמר ממעט ופריך הא קא מתקן מנא ומשני הכא במאי עסקינן שליקטן לאכילה ודבר שאין מתכוין מותר ופריך והא מודה ר"ש בפסיק רישיה לא נצרכה דאית ליה הושענא אחריתי דמאחר שאינו נהנה בדבר מותר אע"ג דהוי כפסיק רישיה ואין לדחות ולומר מאחר דאית ליה הושענא אחריתי לא הוי מתקן כיון דאינו מתקנה לשם מצוה דאם כן מאי דוחקיה למימר ר' אלעזר בר"ש סבר ליה כאבוה דאמר דבר שאינו מתכוין מותר אפי' כר' יהודה מצי לאוקמי מהאי טעמא מיהו יש לדחות מאחר שאותו תיקון אפילו במתכוין אינו אסור אלא מדרבנן *דמיעוט ענביו אין נראה תיקון כל כך שיחשב תיקון מן התורה לא גזרו ביה רבנן כיון שאין נהנה ולדברי הערוך אתי שפיר הא דאמר בפ' כל התדיר (מנחות דף נח:) המתנדב יין מביא ומזלפו על גבי האישים ופריך והא קא מכבה ומוקי לה כר"ש דאמר דבר שאין מתכוין מותר ואפי' דהוי פסיק רישיה שאי אפשר לזלף על גבי האישים שלא יכבה מתיר ר"ש לכתחילה מאחר שאין נהנה מיהו אין נראה דברי הערוך דהא מפיס מורסא כדי להוציא ממנה לחה פטור אבל אסור *אי לאו משום צערא דאינשי אע"פ שאינו נהנה כלל ואינו מתכוין כלל לבנין הפתח וכן קשה ממחט של יד ליטול בה את הקוץ ומפרש לה בסנהדרין (דף פה.) אליבא דר"ש דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה ודוקא משום צערא דגופה הא לאו הכי לא אע"ג דלא מיכוין לעשות חבורה כי אם להוציא הקוץ ולפי זה צריכין אנו ליישב ההיא דכל התדיר דלאו פסיק רישיה הוא שמזלפו בטיפים דקות אי נמי על גבי האיברים דאפשר שלא יכבה את האש*:

פרווה אמגושא · פי' בערוך וזה לשון יש מן החכמים שאומרים כי חפר מחילה תחת הקרקע בקדש עד שיראה עבודת כהן גדול והרגישו הכהנים בחפירה ומלאוהו וקראו אותה הלשכה על שמו: *)**הנדווין** של ח' מאות זוז · לא ידענא אמאי לא קאמר של ח' מנה כדקאמר ברישא של י"ב מנה ועוד ק"ל אמאי לא קא תני במילתיה דר"מ שהן עשרים מנה כדקתני בסיפא במילתייהו דרבנן שהן שלשים מנה מיהו הא לא קשה דמשום דברישא לא תנא כולה מילתא בלשון מנה להכי לא קתני נמי בסיפא בסך הכל לא בלשון מנים ולא בלשון זוזים מיהו (ממנה) היא גופה תימה לי אמאי לא קתני ברישא הכל בלשון מנים וליכא למימר דח' מאות זוז דקאמר זוזי פשיטי נינהו כי ההיא דס"פ אע"פ (כתובות דף סד:) ונותן לה כלים של נ' זוז דמפרשה התם* נ' זוזי פשיטי זוזי מדינה שהן שמינית של דינרי צורי וכן ההיא דפ' מציאת האשה (שם דף סז.) דהמשיא יתומה לא יפחות לה מנ' זוז חדא דמאי נפקא מינה ולימא הנדווין של מנה סך הכל י"ג מנה ועוד מסתמא בזוזי צורי איירי דהוו להו של שחרית עדיפי מינייהו רק שלים דומיא דרבנן ושמא י"ל אין הלשון נופל בטוב לומר שמונה מנה:

בד בד בד · נראה לי חד לגופיה וחד בד לשון לבד שאין לובש עמהן בגדי זהב כדרך שהוא עושה כל ימות השנה ובד שלישי לומר יותר טוב מבד של שאר ימות השנה והרביעי לומר שטוב משל ערבית אי נמי בד שלישי ורביעי מידרש הכי בד המובחר שבבד:

ליחוש

רבינו חננאל

ופרקינן אליבא דאביי הני מילי דסבר ר' יהודה דבר שאין מתכוין אסור בכל התורה אבל הכא ביוה"כ צירוף כי האי גוונא דרבנן היא מ"ט לאו מלאכה שצריכה לגופ' היא. וכשבת מלאכת מחשבת אסרה תורה. פי' פרוה שם אדם מגושי ויש מן החכמים שאומרים כי חפר מחילה תחת הקרקע בקודש עד שיראה עבודת כ"ג ביוה"כ והרגישו הכהנים בחפירה באותו מקום וחפרו ומצאוהו ונקראת אותה הלשכה על שמו: פרשו סדין של בוץ ולמה של בוץ אמר רב כהנא שיכיר שעבודת היום בבגדי בוץ. פילוסין והנדווין שניהן לשון מלבוש הן בלשון [יון]. הכל ל' מנה כלומר אילו נוטל מן ההקדש כו' ולדברי הכל של שחר מעולין משל ערבית

◆

תוספות ישנים

לכל מעשיה והיכי תיקדום לכל מעשיה מועשה הא לא משמע ועשה אלא אעבודת הדם כדפרי' וי"ל דה"פ יכול יקדמו כל מעשה עולה (א לכל חטאת ודם עולה יקדים הוכה מועשה והקטרה תקדים ב) לכל חטאת אם ירצה ת"ל ופר השני ועוד י"ל דכיון דגלי קרא דועשה שדם חטאת קדים לגל עולה ולשכתן בתמידין הקודמין למוספין שאין חילוק בין עבודת אברים לדם והוא הדין הכא נמי כיון דגלי גלי וקנ"ת קשה לי למאי דאמר בזבחים כיון דגלי גלי לא אמרינן ועוד י"ל דמוהקריב את אשר לחטאת ראשונה ג) דרשינן (זבחים דף נ.) שיהו כל חטאות קודמות לעולה כגלה עמהם איכא למישמע שיהו כל מעשה חטאות קודמין לשל עולה ואפילו דהקטרה ועוד יש לומר ד) דכלל משמעות דעשיה דקרא דמלבד עולת הבקר אשר לעולת התמיד תעשו את אלה איתא להקטרה בכלל עבודת הדם כל כמה דליתא קרא לאפוקיה ממשמעותיה וכן במשמעות של ועשה האחד חטאת שהוכרע למעלה אבל לכך סולקן לכתוב העולה עולה ראשונה להקדים הקטרת התמיד להקטרת המוסף אע"ג דכתיב מלבד כדי שלא נמעט משם הקטרת התמיד שלא תקדים על ידי שמלבד שכתב אחר סקטרה הוה משמע להקדים הקטרת המוספין ומעתה העולה עולה ראשונה גלי לן הכא שלא נלמוד איחור כמה שיטיה כתב בשום מקום מלבד לבסוף כמו מלבד איל הכפורים כי אין משמעות דמלבד שיטיה לבסוף כל כך פשוט שיטיה איחור ש"מ לנו לומר שלא נלמוד לזה דגלי ביה הכא דלא גלי ביה והכא לא תיקשי כלל מתעשה בבקר ומועשה האחד חטאת אך קשה לרבי למה לי העולה לאקדומי תמידין למוספין כדדרשינן מיניה בפרק התכלת תיפוק לי דבהקטרת תמיד כתיב בבקר ובמוספין כתיב וביום כדאמרינן הכא קטורת קודם לאברים יוקדם דבר שנאמר בו בבקר בבקר לדבר שלא נאמר בו אלא בבקר בלבד וא"כ כיון דלא כתב במוספין אלא וביום וגבי אברי תמיד כתב בבקר על כרחין להקדים בה ותירץ ה"ר אלחנן דס"ד דמוספין קודמי לפי שהן באין לחובת היום אי לא דכתב העולה ורבי תירץ דכיון דכתיב העולה עולה ראשונה ושמעינן ליה דקפיד רחמנא אעבודת דם והקטרה מהאי קרא אית לן לאוקמי בבקר דתמיד בהקטרה כמו בשחיטה אבל אי לאו העולה לא הוה מוקמינן בבקר אלא גבי שחיטה ולא הוה ידעינן הקטרה של תמיד קדמה דלא קאי בבקר אלא אאברים אבל קשה לרבי על הא דאמרינן בסמוך זבח ונסכים למוספין ולמה לי קרא תיפוק לי דגבי נסכים כתיב בבקר דכתיב אשר לעולת הבקר ומנחתם ונסכיהם ובמוספין כתב וביום דמשמע לאחר כדפרישית ונראה לרבי לתרץ הא קושיא והא דלעיל דודאי יש לנו להקדים דבר שנאמר בו בבקר בבקר לדבר שלא נאמר בו אלא בבקר בלבד דבבקר שני בא להקדים אבל היכא שלא נאמר אלא בבקר אחד בלבד מצינו למימר שלא בא להקדים למוספין אלא בא לומר שזמן תמיד בבקר ודין מוספין להיות ביום והיינו בשש שעות כדאמרינן בתמיד נשחט ולקבוע זמן אתי והכי איצטריך זבח ונסכים ולמה לי כי מינך יש ללמוד שמוספין יכולין להיות בבקר מדאיצטריך קרא לנסכים קודמין למוספין אם ליכא קרא מוספין קודמין לנסכים אע"פ שבנסכים כתב בבקר וה"ה תפלת מוסף שיכולה להיות בבקר ואמרינן נמי (דף ד:) לא ליצלי איניש צלותא דמוסף ביחיד בריש שתא (אלא) בתלת שעי קמייתא כו' אלמא מותר להקדים ואמרינן בירושלמי בפרק תפלת השחר א"ר יוחנן אני ראיתי ר' ינאי מתפלל בשוקא של ציפורי ומהלך ד' אמות וחוזר ומתפלל של מוספים מיהו עיקר מצותו בשש שעות או בשבע ומנחה שהוא עיצומו של יום כדפי' בריש תמיד נשחט ואם לא התפלל יכול להתפלל תפלת מוספין כל היום כדדרשינן בתמורה (דף יד.) (ובפ"ק דברכות] דמגילה (דף כ:) מלמד שכל היום כשר למוספין וא"כ אמאי קאמר ר' יוחנן בפרק תפלת השחר (דף כח.) המתפלל תפלת המוספין לאחר שבע נקרא פושע ה) אמאי לא קאמר אחר שש כיון שאין מצותו אלא בשש או בשבע ומנחה שהוא עיצומו של יום כדמשמע בריש תמיד נשחט י"ל שאין העולם בקיאין בהאי שעה שיוכלו לכוין אותה האי שעה והכי נקט שבע אי נמי האי שעה היו שוהין להתפלל על הקרבן שיתקבל ברצון אחר שיקריבוהו ואמר רבי שאין להשהות ביום הכפורים להתפלל תפלת מוספין אחר שבע כיון שמעלת תפלת המנחה וזמן מוספין עבר יש לך להקדים תפלת המנחה לתפלת המוספין דא"ר יוחנן בפרק כל התדיר ובתפלת השחר היה מתפלל של מנחה ואח"כ של מוספין פי' דאית ליה כרבנן דר' יהודה ו) ואית ליה תדיר קודם כיון שהגיע זמן שניהם ובשעה שביעית איירי כדמוכח בפרק תפלת השחר בשמעתא דעד ולא עד בכלל אבל בירושלמי דפרק תפלת השחר גבי ר' חייא בשם רבי יוחנן תפלת המנחה ותפלת מוסף תפלת המנחה קודמת [הוון בעון מימר] כשאין ביום כדי להתפלל שתיהן אבל יש ביום כדי להתפלל שתיהן תפלת המוספין קודמת ר' נתן בר טובי אפילו יש ביום כדי להתפלל תפלת המנחה והמנח הקדים תפלת המנחה ותפלת המוספין יצא לעבור הא לכתחילה לא בדא פתר לה בבלא הגיע זמן תפלה כהדא דר' יהושע בן לוי הוה מספד לתלמידיו אי נמי לסון אריסטון וסעת יומא [לשית] שעין ועד כדון לא סליקתון מן מלין דמנחה עד לא תסקון עד כאן הירושלמי אבל אין התלמוד שלנו סובר כן בברכות דאפילו בזמן מנחה גדולה דהיינו בשעה ו' קאמר דזמן תפלת המנחה קודמת: **איברי** תמיד קודמין למנחה שנאמר העולה עולה ראשונה מיהו אין זה אלא אסמכתא בעלמא דתיפוק ליה שכן מיני דמים קדמי למנחות כדאיתא בפרק כל התדיר (דף פט.) וליכא למימר דקרא לא אתא אלא להכי מטעמא דפרישית: **לעולם** רבנן. משום דבפ"ק מוקי אביי לסדר יומא כרבנן מוקי לה הכא כרבנן: **ובסידורא** לא מיירי. ובין דם לאברים דנקט לפי סדר עבודות התמיד נקט מילתיה: **מה** מנחת בבקר קטורת קודמת לנסכים .(ו והכי נמי קודמת לאברים דהא הסדר הקטורת לאברים ומנחה וחביתים ונסכים מ"מ גבי תמיד הערב אין לנו להקדים קטורת לאברים מדלא כתיב כאברי (ח התמיד: **כמנחת** הבקר כתיב ולא כאברי הבקר. דהכי משמע ואת הכבש השני תעשה וקטרת אברים בין ערבים והדר אמר כמנחת הבקר תעשה לה למנחת הערב להיות מאוחרת לאחר אברים וקטורת כמנחת הבקר ומדאיירינא לאברים דהוה הני בין בריש קרא דכתיב תעשה בין הערבים הכי משמע דוקא כמנחה של ערב תהא מאוחרת ט) לגל בקר אבל אברי הערב לא יהו מאוחרין י) לבל בקר דשל בקר אחר קטורת ושל ערב יקדמו לקטורת אלמא קטורת של בין הערבים אחר האברים כך נראה בעיני עיקר. תימה דה"ר יוסף היכי מצינו למימר שיקדמו אברים לקטורת והלא אמרנו לעיל דאברים ופדרים הוכשרו כל הלילה

[חולין סג:]

לעיל לח:

[ערך סבר וערך פסק]

גליון הש"ס

תוס' ד"ה [illegible] באשורה סי' [illegible] דמישם פניו אין [illegible] תיקון כ"כ. ע' מרדכי רפ"ג דסוכה שכתב דהוא דאורייתא:

[שבת קז.]

[ועי' תוס' שבת מא: ד"ה מיחם] ע"ש לעיל במשנה

[דף סה:]

נוסח
שווי בגדי
לבן דבוק
על שחר
ועל בין הערביים

א) ב) נ"ל של חטאת: ג) נ"ל דדרשינן: ד) נ"ל דבכלל: ה) לפנינו הגי' אר"י וקורא פושע על ושל מוספין כל היום. ועיין ש"י: ו) נ"ל דאית להו: ז) נ"ל דהכי: ח) נ"ל הבקר: ט) י) נ"ל כשל: